

visszaverésében. Hunyadi János 1456-i nándorfehérvári győzelmének előkészítésében és kivívásában Capistranói Jánosnak döntő érdeme volt. Személyének nagy jelentősége és tekintélye, melyet Magyarországon 1455-ben való megjelenésekor a győri országgyűlésen való fogadtatása eléggé tanúsít; a lelkesedés, mellyel a török veszedelem elhárításának ügyét felkarolta; Hunyadival való benső összeköttetése; működése a kereszties had összegyűjtésében és szereplése a nándorfehérvári küzdelemben, mélyen bevették az olasz származású franciskánus szerzetes nevét történelmünkbe. Capistranói János életének ezt a szakaszát Böleskey kis munkájában is igen szemléletesen és megkapóan állítja elének a mű legterjedelmesebb fejezetében. Ez a fejezet magában is élvezetes és tanulságos olvasmány. Capistranói János érdemeiből semmit sem von le az, hogy az ügy iránt tanúsított buzgalma és odaadó szereplése esetleg a dicsőségrevágys színében tűnhetett fel, amint ezt a vádat ellene Aeneas Sylvius ki is fejezte. De hiszen Aeneas Sylvius Hunyadirol is felhozza, hogy a győzelemről írt leveleiben nem tesz említést Capistranói Jánosról, ami annyit jelenthet, hogy a dicsőséget egészen magának tulajdonította. A vád azonban egyik irányban sem tartható fenn. Hunyadi hadvezéri nagysága és szerzetes barátjának szent lelkesedése egyaránt folt nélkül ragyog.

A munka többi része, a kiadvány céljának megfelelően, Capistranói Jánosnak egyházi, misszionárius és különösen a ferencesek obszerváns ágának érdekében kifejtett rendi működésével foglalkozik. Ezek a részek is jól, nagyobbn aránytalanságok nélkül foglalják össze a szerző tanulmányainak eredményeit. Általánosabb érdeklődésre számíthat különösen a pápai megbízásból végzett többszörös diplomáciai működésnek és a nagyszabású (jogi, egyházi, szónoklati) irodalmi működésnek ismertetése.

A munka részleteinek bírálata, az eredmények és megállapítások értékelése itt nem lehet helyén való. A szerző majd negyedszázados búvárkodásának eredményeül megírt nagy munkájával mindenesetre na-

gyon derék munkát végzett s helyesen járt el Capistranói János élete rövid, szemléletes összefoglalásának közzétételével is. Csupán egy megjegyzést kell itt tennünk, Böleskey, mint nagy munkájában, úgy a népszerűnek szánt összefoglalásban is a tulajdonneveknek általában az illető nemzetnél használt formájához ragaszkodik ott is, ahol a magyaros forma már meghonosodott. Wient, Dresdent, Krakaut, Napolit ír, valamint Louis d'Anjout, Podbradot, Wilhelm szász fejedelmet stb. De nem következetesen. Róma, Prága, Brüsszel, János olmtüzi püspök, Zsigmond osztrák herceg stb. írása mellett, melyeket használ, a Wien, Krakau stb. írása nem megokolt. Különösen az ilyen, népszerűnek szánt műben lett volna helyén az akadémiai helyesíráshoz való ragaszkodás, annál is inkább, mert a szerző által alkalmazott írásmód már nagy munkájával szemben is megjegyzésre adott okot. Ez természetesen semmiben sem kibérbítheti a derék munka érdemét; egy remélhető újabb kiadásnál azonban ajánlatos lesz a szokásos, akadémiai írásmód alkalmazása. y.

Prahács Margit: A muzikalitás lelki feltételei. (A Budavári Tudományos Társaság kiadása.) — Szegényes zenei irodalmunkban minden muzsikáról szóló könyvet meg kell becsülnünk. Zeneírónk alig volt s alig van. Olyan, aki nemcsak tudását, hanem a toll művészetének hatalmát is a zene szolgálatába tudta állítani, — a legkevesebb.

Zenei irodalmunk könyvespolcán szégyenletes hiányok tátonganak. Világhódító, faji zenék van és nincs tudományosan feldolgozott magyar zenetörténetünk. Nem is lehet, amíg zenei emlékeinket össze nem gyűjtjük s kritikai kiadásban közre nem adjuk. Népezenék olyan gazdag, amilyen egy nemzeté sem és csak most jelent meg róla az első tudományos könyv (Bartók Béla: A magyar népdal). Volt Liszt Ferencünk s ha a Napkelet-Könyvtár tavaly ki nem adja ifj. Somssich Andor „Liszt Ferenc élete” című nagyértékű könyvét, még most is rajtunk a szégyen, hogy a legnagyobb magyar mesterről halála után negyven évvel egyetlen összefoglaló magyar kötet sem beszél. Mozarról magyar nyelv-

ven semmit sem lehet olvasni. Hol van Volkmann, Joachim, Goldmark életének és jelentőségének magyar szellemű feldolgozása? Lavotta, Csermák, Bihari, Reményi, Mosonyi életrajza? Schumannról, Schubertől, Chopinról, Verdiről, Rossiniról és a többi világnagyságról mit olvasson a magyar gyermek? Szabad-e késlekedni a magyar énekes színpad történetének megírásával? Az Operaház s a magyar egyházi zene történetének kiadásával? A magyar zenei lexikon halaszthatatlan kulturális követelmény. A magyar zene monumentáinak anyaga nincs se összegyűjtve, se megfejtvé. Így a zenének, hatásaiban talán a leg-egyetemesebb művészetnek, mely faji sajátosságainkat legjellegzetesebben tükrözi vissza, — magyarországi történetére sűrű homály borul. A magyar történelem, irodalomtörténet, nyelvészet, folklore, műtörténelem, zenei vonatkozásait kötelességünk felkutatni.

A német zenetudomány alapos, de germánul szörszálhasogató szelleméből él ma is zenevilágunk. Nem csodálható, hogy töredékes zeneirodalmunk könyveiből hiányzik a magyar mérlegelés, a magyar íz.

A magyar kultúra vezéreinek soha el nem múlt érdeme, hogy a magyar tudományosság új, hatalmas erőre kapott. A magyar zenetudományt is bele kell kapcsolni ebbe az áramlatba. Ha a gazdasági feltételek megvolnának, zeneirodalmunk megtalálná tudományos és művészeti katonáit.

Íróink nyolcvan százalékának nincs kiadója. De *zeneműkiadónk egyetlen egy sincs*. Ezeken az állapotokon segíteni kell, mert csak folyton növekedő kultúránk szeresheti vissza számunkra Nagy-Magyarországot.

Prahács Margit könyve figyelemreméltó, értékes dolgozat. Nem készült hézagpótló munkának, de rendszerességével, kutató szellemével s újszerű meglátásaival világot gyűjt a zenei létkiség nehezen kikapintható területén.

A szerző a zenei tehetség kibontakozásának előfeltételeit, ennek fejlődési menetét és ezzel együtt legalkalmasabb időpontját akarta megállapítani. Kutatta a zene és az emberi lélek közötti összefüggést, mert csak mindenoldalú vizsgálat után lehet

felismernünk azokat a lelki tulajdonságokat, melyek alapján a zenei megértés létrejön. Vizsgálatai eredményeit történelmi alapon is igyekezett igazolni, Gondos pszichológiai módszerrel elérkeztek könyve végén a muzikalitás és zenei tehetség definíciójához, melyet így szövegez meg: „A muzikalitás a zenének, mint specifikus nyelvnek megértésében áll. A zenei tehetség a zenének, mint specifikus nyelvnek nemcsak megértését, de tolmácsolásának képességét is feltételezi, mint alkotó pedig valamely lelki tartalom ezen nyelv által való kifejezésének a képességét mutatja.“ Fejtegetéseinek végső konzekvenciájával meghatározza a zene-kultúra egyetlen és legfontosabb feladatát, melyet Platon és Arisztotelesz már világosan látott: *a nemes, idealisztikus, lendületekre fogékony kedélyvilág kifejlesztését.*

Az okos kis könyv több ügyesen csoportosított fejezetre oszlik. Ha ezek közül egyet ki kellene emelnünk, legérdemesebb volna „A zene történeti fejlődésének és kultúrájának lelki feltételei“ című tanulmányrészlet. Élesen meglátott tények és helyes megállapítások dícsérik benne a szerzőt.

Papp Viktor.

Móra Ferenc: Georgikon. Nemes szándék vezette az Universitas Könyvbarátok Szövetségét, amidőn jó könyvek megjelentetésére vállalkozott. A kiadványainak első köteteként megjelent Georgikon örvendetes bizonyágtétele annak, hogy a nemes szándék immár hasznos tetté valósult.

Móra Ferenc könyvéből a mezők tiszta levegője áramlik felénk. Ez a tiszta légáramlás nagy jótétemény mindazokra, akik elszoktak élvezéstől, mert elfelejtett, vagy még föl sem ismert szépségek üde harmatát hinti a modern élet fülledt levegőjében vergődő lélekre. A Georgikon írója, miután a városi élet emésztő robotja veszedelmessé kezdett számára válni, elment oda, ahol a romlatlan, nyugodt és természetes élet balzsama szétárad és gyógyítja, csilapítja a fáradt idegeket. Nem is kellett Szegedről messze utaznia, hogy a csodálatos hatású klimatikus vidéket megtalálja. Ott van az mindjárt Szeged határában s úgy hívják, hogy Homokország. Ennek a vendége Móra Ferenc és, mint vendég, igyekszik alkalmazkodni a vendég-